

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

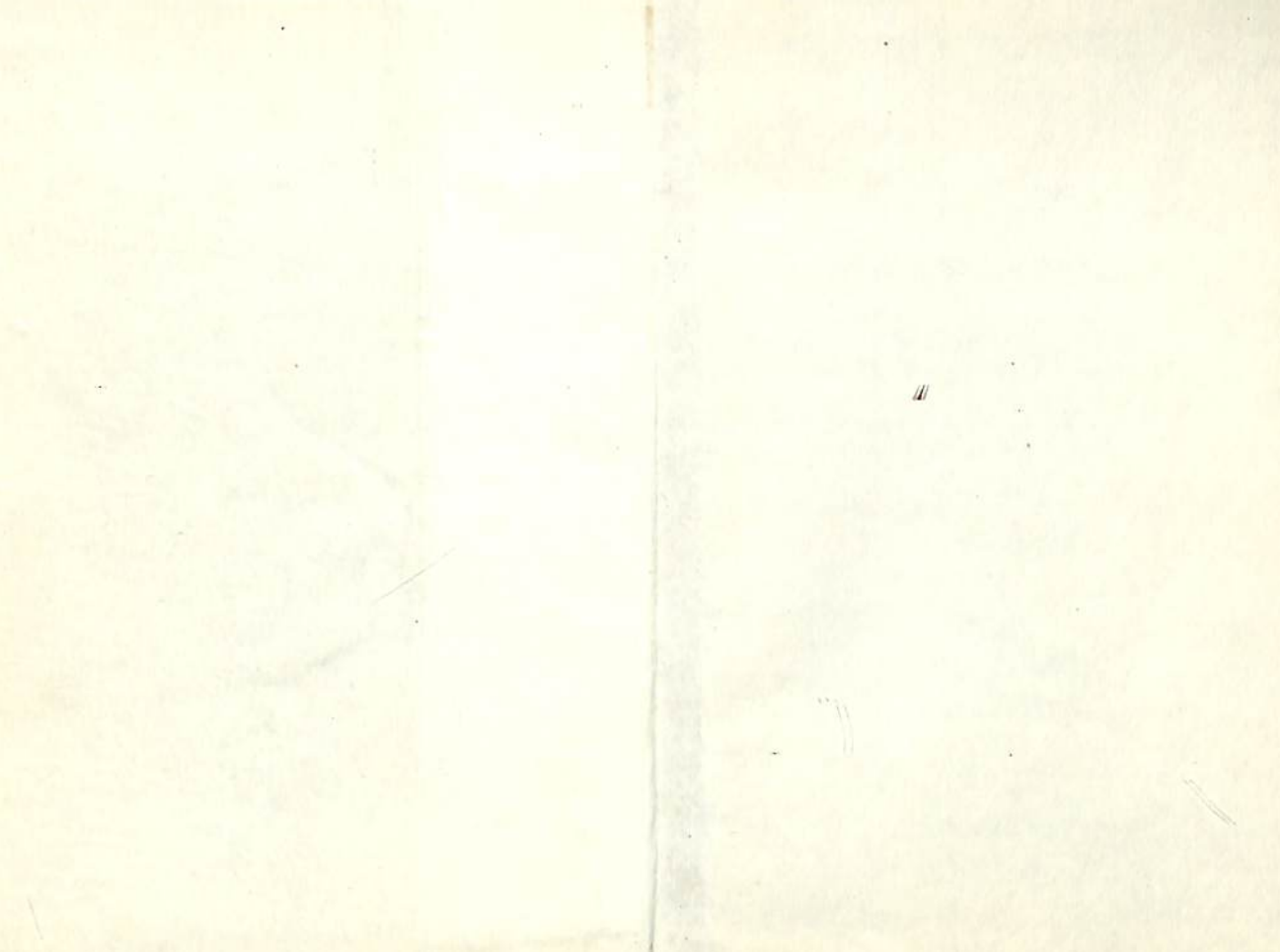
Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՓՈՒՐ ԳՐԱԴԱՐԱՆ — ԹԻԻ 1

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ՍԴԵՐԼԻՆՆՈՑ

Պ Ա Ն Ք Տ Ո Մ Ս Ը

Հեղինակ

ՄԱՌԻԳ ԴՈՒԷՆ

— 0 —

Թարգմանիչ

ԺԻՐԱՅԻ

ԱՂԵՄԱՆԵՐԻՄ

1904

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ՍԴԵՐԼԻՆՆՈՑ

Պ Ա Ն Ք Տ Ո Մ Ս Ը

Հեղինակ

ՄԱՌԻԲ ԴՈՒԷՆ

— 0 —

Թարգմանիչ

ԺԻՐԱՅԻ

— —

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀԱՅԵԼԻԻ

1904

Աշխատանք

6636 թ Կ

ՊԱՆՔՏՈՄԱԸ

Երբ 27 տարու էի, կ'ապրէի Սան—Ֆրանչիսկոյի մէջ, և կը ծառայէի հանքային արժէթուղթերու վոյս գործ ընող պանքէռի մը քով:

Աշխարհի վրայ չոր գլուխ մը ըլլալով, միայն իմ ճարպիկութեանս ու բարի համբաւիս վրայ կրնայի յոյս դնել: Այ՛, բաց հանքային արժէթուղթերը կրնային որ մը հարստութեան ճամբուն վրայ դնել զիս: Հեռանկարը կը բաւէր ինծի: Ամէն շաբաթ, Սակահարանին գոցուելէն ետքը, այսինքն կէս օրին, ազատ էի, և այդ ազատութենէն օգուտ կը քաղէի իմ աւագաստաւոր նաւակով: Կտոյտ կատարելու ծովածոցին մէջ:

Օր մը, շատ հեռուները գոցի և ծովին բացը բշուեցայ: Գիշերը կոխեց և փրկութեան ամէն յոյս կորուսած էի, երբ երկկայմ նաւ մը, որ Լոնտոն կերթար, ազատեց զիս: Ուղևորութիւնն երկար ու վտանգալից եղաւ: Ուղեգիրն փոխարէն պարտաւորուեցայ իբր պարզ նաւայ այնտարի, առանց ամենապզտիկ աւարչէք մը առնելու:

Երբ Լոնտոն ելանք, հագուստներս ցնցոտիներու կը նմանէին և գրպանիս մէջ տղար մը միայն ու-

նէի : Առաջին օրուան ուտելիքիս եւ պառկելիքիս
 փարտն ելաւ , բայց հիտեեալ օրս բացորեայ ճա-
 շեցի ու պառկեցայ , Երրորդ օրը , գրեթէ առ-
 տուան 10ին միջոյները , կարողութիւնս հասած ,
 Բորդէնտ-Բլէյտի մէջ վեր վար կը բաշխուուէի ,
 երբ տղայ մը , որ սպասուհիին հետ էր , զբօսանքի
 համար առուակին մէջ նետեց հիանալի տանձ մը :
 Պատառ մը բան կըլլար վերջապէս այդ աշտո-
 տանձը , Բնականաբար կանգ առի եւ խոնաւ աչքս
 դամուեցաւ այս արդէն թաց նեկտարին վրայ : Բեր-
 նիս ջուրերը կը վազէին : Ախրող էութիւնովս կը
 բողձայի անոր : Բայց այն վայրկենին երբ կը տրա-
 մադրուէի ասնել , անցորդի մը նայուածքը կը կեցնէր
 դիտ : Պիտի ասնէի՞ թէ չգիտն՞ ասնէի : Եւ տանձն
 հո՞ն էր : Վերջապէս որոշելու վրայ էի ամէն ար-
 Ժանապատուութիւն մէկդի թողուլ , երբ պատու-
 հան մը բացուեցաւ ետեւս ու Անկոյնն մը , բարձ-
 ձայնով պոսաց ինձի :

—Օհէ՛ , ներս մտէք , կ'աղաչեմ :

Պերճաշուք սպասուոր մը մտցուց զիս ո՛չ նը-
 ւագ պերճաշուք սենեակ մը , ուր յարգելի երևոյ-
 թով երկու Պարոններ կային : Սպասուորը ճամբե-
 ցին ու նստեցուցին զիս :

Ճաշը նոր աւարտած էին : Սեղանին մնացորդն
 բուն տեսքը միայն գրեթէ մարիիբ կը լսերէր վը-
 րաս : Հաղիւ կրնայի ինքզինքս բռնել այն պնակն
 բուն ասջե , որոց ձեռք դպցուած չէր տակաւին

Բայ որովհետեւ հրաւեր եղած չէր ինձ անոնց
 համը նայելու , պարկեշտ դիրք մը պահել պետք
 եղաւ :

Հիմա , ըսեմ ձեզի թէ իմ գալէս վայրկնան մը
 առաջ այս սենեկին մէջ տեղի ունեցած էր խօ-
 սակցութիւն մը , որուն իմաստն ետքէն հաղորդե-
 ցին ինձի : Բայց ես կուզեմ հիմակ անմիջապէս հա-
 զորդել ձեզի : Այս երկու Միւսիւնները , որք եղբայր
 էին , առջի իրիկուն շատ տաք վիճաբանութիւն մը
 ունեցած էին , զոր ի վերջոյ որոշած էին աւարտել
 գրաւով մը : Ահն լաւ Անդրիացիի համար , ինչպէս
 յայտնի է , անհամաձայնութիւն մը վերջացնելու
 եղանակն ա՛ս է :

Անշուշտ մտքած չէք թէ Անգլիոյ Պանքան , աս-
 կէց առաջ երկու պանքնոդ հրապարակ հանած էր ,
 իրաքանչիւրը մէկ միլիոն սփրիլինոց , զրացի Ցե-
 րութեան մը հետ աւետարական գործաւնութիւն
 մը դրուելու հանելու սահմանուած : Այս կամ այն
 պատճառով այս պանքնոյններէն մէկը միայն գործա-
 ծուեցաւ ու ջնջուեցաւ : Միւսը տակաւին պահուած
 էր Պանքային նկուղներուն մէջ : Է՛հ , այս երկու
 Միւսիւնները , իրենց խօսակցութեան ընթացքին մէջ
 հարցուցած էին իրարու թէ ինչ կըլլայ կատարե-
 լապէս պարկեշտ եւ ուշիմ մարդ մը , որ երկինքէն
 ինկածի պէս լսնտոն եկած ըլլալ , բացարձակա-
 պէս անձանթ եւ գրպանին մէջ ուրիշ բան չու-
 նենայ բայց եթէ այս մէկ միլիոն սփրիլինոց

պանքնոցը, որուն ինչպէս իր ձեռք անցած ըլ-
լար պիտի չկրնայ արդարացնել :

Մեծ հղբայրն ըսաւ թէ, ինչ պիտի ըլլայ,
անօթութենէ պիտի մեռնի : կրտսերը պատաս-
խանեց թէ ո՛չ : Ա՛յլ յարեց թէ մարդն իր
պանքնոցը պիտի չկրնայ ո՛ր և է տեղ աւրել, ա-
ռանց անմիջապէս ձերբակալուելու : Մարդն
իբրև գող պիտի բռնուի : Ախճաբանութիւնը
շարունակուեցաւ այսպէս, մինչև որ կրտսերը
առաջարկեց 20,000 սղերին գրաւ դնել որ
փնտուռած մարդն ամիս մը ամբողջ միջոց պիտի
գտնէր առանց ձերբակալուելու : Կարիք այս մէկ
միջոցն սղերիննոց պանքնոցով :

Ա՛յլ ընդունեց գրաւն և Բ՛ը ելաւ անմիջա-
պէս Պանքան գնաց ու այն տեղ մնացած մէկ
միջոցն սղերիննոց դրամատուր գնեց : Այս Անգ-
լիացիք ուրիշ կերպ չեն ընել : Յետոյ գրասեն-
եակ դասնալուս պէս, նամակ մը գրեց, զոր
գեղեցիկ գրով մը ընդօրինակեցին, և ահա,
երկու հղբայրնեքը, պատուհանին առջև նստած
այդ երանելի մարդը կը փնտուէին :

Հատ պարկեշտ մարդեր անցան, բայց ո՛չ սը-
րամիտ, և ուրիշ շատ սրամիտ մարդեր անցան,
բայց ո՛չ զարկեշտ : Ա՛յլ քննուեց այս յատկու-
թիւններն ունեցող շատ մարդեր անցան, բայց
աղբատ չէին, կամ թէև ըստ բաւականին աղ-
բատ, բայց բազմաթիւ մէջ անձանօթ չէին : Միշտ

արգելք մը կեղծէր, մինչև որ դիտ նշարեցին :
Այն առեւն համառանցան որ Ես ամէն պայ-
մաններն ունէի :

Ահա ասոր համար կը գտնուի հոն, այդ եր-
կու հղբայրներուն առջև, առանց գիտնալու թէ
ինչո՞ւ : Նսիս բանի մը հարցումներ ըրին իմ
մասին : Պատմութիւնս ամբողջ ընել տուին : Ի
վերջոյ եղբակացուցին թէ բուն իրենց ուզած
մարդն էի և ամէն պայմանները կը գոհացնէի :
Պատասխանեցի թէ անկեղծորէն հիացած էի և
կը փոփաքէի այդ պայմանները գիտնալ :

Այն առեւն անոնցմէ մին նամակ մը տուաւ
ինծի, ըսելով թէ բացատրութիւնն անոր մէջ
պիտի գտնէի : Բանալու վրայ էի, բայց իսկոյն
արգիլեցին ու պատուիրեցին որ տունս երթամ
ու խոհեմ և զգոյշ ըլլամ : Հետաքրքրուած, պա-
տաստասխանեցի բանի մը գիտնալութիւններով,
բայց ականջ կատող չեղաւ : Գուրբելայ սրտնե-
ղած, մտածելով սր թերեւս գուհիկ կատակի մը
առարկայ եղած էի : Բայց աղբատ ու միտմնակ
ըլլալով, ինքընեքս բանեցի : Հիմա պիտի առնէի
տանձը, նոյն իսկ ամենուն աչքին առջև : Բայց
ա՛յլ հոն չէր : Աւեր էին : Եւ այս անիծեալ դէպքն
էր պատճառը : Այս պահուս, գորովսից զգա-
ցումներ չէր որ կը տածէի իմ երկու մարդոցս
համար : Փորոցին անկիւնը դասնալուս պէս,
պահարանը կիսովին բացի և տեսայ ո՛ր մէջը դը-

րամ կար : Ա՛Տ, հարկ չկալ ըսելու ձեզի թե
անմիջապէս սիրեցի երկու պատուական Միւսիւ-
ները :

Առանց ժամանակ կորսնցնելու, նամակն ու
դրամը բաճկոնակիս գրպանը դրի և ամենէն մօտ
ճաշարանը վաղեցի : Կերածս կրնաք գուշակել :
Եկտոյ պանքօղոս հանեցի : Պարզ ակնարկ
մը անոր արժէքն հասկցուց ինծի : Կարծեցի թէ
պիտի մարիմ : Մէկ միլիոն սքերլին : Պլուխս
կը դառնար : Վայրկեան մը քարացած ու շլա-
ցած մնացի պանքնօղին առջև, ինքզինքս գտնել
կարենալէ առաջ : Աւաջին բանը զոր դիտեցի,
ճաշարանին տէրն եղաւ : Աչքը պանքնօղին տըն-
կած, անշարժ կեցած էր, հիացած, զմայլած,
շուարած, հոգի տալով և առանց կարենալու ո՛չ
ոտքը ոչ ձեւըը շարժել : — Վրան տուէք, կ'ա-
ղաչեմ, ըսի, անփութօրէն, իրեն երկնցնելով
պանքնօղը : Այս խօսքերն իրականութեան բե-
րին դինք : Խնարհաբար ներսւմ խնդրեց որ
չկրնար վրան տալ, առանց համարձակելու ձեռ-
քն առնել պանքնօղը : Աչքերովը կը խմէր զայն
տեսակ մը պաշտումով, իբր թէ գանուած ըլ-
լար նուիրական առարկայի մը առջև, խեղճ
մարդկութեան համար անհպելի, ըղձալի բայց
անմատչելի :

— Կը կրկնեմ, վրան տուէք, ըսի : Ուրիշ
ստակ չունիմ :

Պատասխանեց թէ ի՛նք իմ տրամագուռ
թեանս տակ էր և ստակը կրնայի վճարել երբ
որ ուղէի : Իմ դիտողութեանս վրայ թէ կրնայի
երկար առնն այդ փողոցէն շտնցնիլ, պատաս-
խանեց որ խնդիրը կարեւորութիւն չունէր, թէ
կ'սպասէր ինձ, թէ կրնայի միշտ հրամայել
ինչ որ ուզէի և այս վարկը պիտի տուէր որքան
որ փափաքէի : Աւելցուց թէ կատարեալ վստա-
հութիւն ունէր ինծի պէս անթիւնի մը վը-
րայ, հակառակ իմ հպուստիս և այն հաճոյ-
քին զոր կ'զգայի ծպտումովս այս ու ան ծաղրե-
լով : Չիս տարօրինակ հարուստի մը տեղ կը դը-
նէր, որ ասանկ ձեւերով կը սիրէ զուարճանալ
իրեն պէս խեղճ մարդոց հետ : — Այս պահուն
յաճախորդ մը ներս մտաւ և ճաշարանին տէրը
նշան ըրաւ ինծի որ գրպանս գնեմ : Քլոնտայքս
խոնարհելով մինչև զուռը տարաւ զիս : Ուղ-
ղակի իմ երկու մարդոցս տունը գացի, շուտով
դարմանելու համար հաւանաբար գործուած սը-
խալը, ոստիկանութեան ձեռքն իյնալէ առաջ :
Ձիղերս գրգռուած էին, նոյն իսկ մտահոգ էի,
թէեւ, ինչպէս գիտէք, բնաւ յանցանք չունէի :
Բայց մարդիկը ձանձցած ըլլալովս ապահով էի
թէ մէկու մը 20 կամ 40 սքերլիննոց պանքնօղի
տեղ միլիոննոցը չեն տար, առանց անոր գէժ կատ
ղելու : Թէեւ իրենց անուշադրութեան նայելու են
աւելի : Ցունին մօտենալով, սկսայ աւելի հան-

դարտիլ, որովհետև ասկնիվերաբուծիւն մը չի կար: Անշուշտ, ասկաւին նշմարած չէին սը-խալը: Գուռը գարկի 0 Սպասաւորն երեցաւ 0 Հարցուցի թէ ո՛րն են Միւսիւնները 0 — Մեկնեցան, պատասխանեց ինծի ամենայն հանդարտութեամբ 0

— Մեկնեցա՞ն: Բայց ո՛րն 0

— Կը ճամբորդեն,

— Ո՞ր կողմ,

— Կարծեմ Եւրոպա:

— Բայց ո՞ր կողմ, ո՞ր ճամբով:

— Չեմ գիտիր:

— Ե՞րբ պիտի դառնան 0

— Ամիսէ մը 0 Այսանկ ըսին 0

— Ամիսէ՛ մը 0 հաշուելի բան 0 Միջոց տակէք ինձ ուրեմն որ քանի մը տող գիր գրեմ իրենց 0 Եխա կարեոր է 0

— Իրաւ որ, Միւսիւ, չեմ կրնար 0 գաղափար իսկ չունիմ թէ ո՞ր կողմ գացին 0

— Ան ատեն, պէտք է որ իրենց ընտանիքէն մէկը տեսնեմ 0

— Ընտանիքն ալ, Միւսիւ, Եգիպտոս կամ Հնդկաստան կը ճամբորդէ 0

— Բայց, բարեկամ, խոշոր սխալ մը տեղի ունեցած է 0 Անշուշտ այս իրիկուն պիտի դառնան 0 Ըսէք իրենց թէ հեյ, թէ նորէն պիտի գամ, թէ հոգեբնին չընեն 0

— Կրսեմ, եթէ գան, բայց չեմ յուսար որ գան 0 Ըսին ինծի թէ անշուշտ իրիկունը պիտի գալիք տեղեկութիւն ասնելու համար, բայց հըրաման ունիմ կրկնելու ձեզի թէ ամէն բան յաւ է, թէ ուզած ատեննին պիտի դառնան և թէ ան ատեն պիտի ընդունին ձեզ 0

Անել բարիէ զատ ուրիշ բան չէր մնար ընելու 0 Ի՞նչ առեղծուած էր աս 0 Խելքս կը մտլորէր 0 Ի՞նչ կը նշանակէր սա խոսքը 0 — Ուզած ատեննին պիտի դառնան 0 Ա՛հ, նամակն անշուշտ պիտի իմացներ ինծի 0 Մոռցած էի նամակը 0 Ա՛ի ու հեռակեալը կարգացի 0

6636 P 4

«— Գուրբ ուշիմ ու պարկեշտ մարդ մ'էք 0 Չէր դէմքէն յայտնի է 0 Կը կարծենք թէ աղբատ էք և այս բաղաբին մէջ բոլորովին անծանօթ 0 Ներփակ պիտի գտնէք դրամ, որ 30 օրուան համար փոխ տրուած է ձեզի, անտոկոս 0 Պայմանաժամին մեր տունը բերէք 0 Չէր վրայ գրաւ մը բռնած եմ 0 Եթէ շահիմ, ուզած պաշտօննիդ պիտի տամ, կը բաւէ որ կարողութեանս սահմանին մէջ ըլլայ և դուք ալ կարող ըլլաք գայն կատարելու 0»

Ո՛չ ստորագրութիւն, ո՛չ հասցէ, ո՛չ թուական 0 Ես ալ մ'էր արդեօք 0 Գուրբ, ընթերցող, գործին ետեւիւնը գիտէք 0 Ես չէի գիտեր Հանկուկն անլուծելի կ'երեւար ինծի 0 Գէշութիւնս կ'ուզէին թէ աղեկութիւնս 0 Հանրային

պարտեզ մը գացի նստայ և սկսայ ընկելիքիս վը-
րայ խորհիլ: Ժամէ մը որոշուած սուած էի:
այ Միւսիւնները կը ծաղրե՞ն զիս թէ աղէկու-
թիւնս կուզեն: Ճար չկայ գիտնալու: Չի խո-
սինք ալ այդ խնդրոյն վրայ: Խաղէ թէ փորձ.
Կարիլի չէ հասկնալ: Չմտածենք վրանս: Վեր-
ջագէս, գրաւ մը բանուած է: Ինտո՞ր հասկը-
նալու է թէ ինչ բանի համար է օ Ուզածիդ չափ
ենթադրուածիւն ըրէ: Բայց ինչ որ ստոյգ, ի-
րական և շոշափելի է, սա է որ պանքնօգը ձեռքս
է: Եթէ Պանքայէն խնդրեմ հաշուընթաց մը
բանալ այս պանքնօգին տիրոջ հաշուոյն, (այսինքն
պանքնօգը ձգեմ ու փարա առնեմ,) անշուշտ
կընէ, վասնզի թուղթին տիրոջ անունը ծանօթ
է իրեն, թէեւ ես չեմ գիտեր: Բայց անշուշտ
պիտի հարցնեն ինծի թէ այդ չէքն ինտո՞ր իմ
ձեռքս անցած է: Եթէ ճշմարտութիւնն ըսեմ,
թերևս յիմարանոց նեան զիս: Եթէ ստեմ,
չիտակ բանտ կը տանին: Միևնոյն արդիւնքը
տեղի պիտի ունենայ եթէ այս պանքնօգն ո՛ր և է
Պանքա մը ձգեմ իմ հաշուոյս և փոթառութիւն
ընեմ: Ըսել է, ուզեմ չուզեմ, այս ծանր բե-
ռը պիտի քաշըջեմ հետս, մինչեւ որ այդ Միւս
սիւնները դառնան: Այս պանքնօգը բան մը չեմ
կրնար ընել, ո՛չ իսկ ափ մը մոխիր: Եւ պէտք
է հոգ տանիմ, պէտք է հսկեմ անոր վրայ—
ու մուրամօ Նոյն իսկ, եթէ ուզեմ ալ, պիտի

չկրնամ գրիւես հե՛մ ընել: Պարկէշտ մարդ մը,
ինչպէս նաև գող մը, պիտի չուզեն ընդունիլ
զայն: Երկու եղբայրները վախու բան չունին:
Պանքնօգը կորսնցնեմ ալ, այրեմ ալ, իրենք փո-
խարժէքը պիտի գանձեն միշտ Պանքայէն: Եւ
ես ամիս մը պիտի տունջուիմ առանց ամա կանի
առանց շահու: Այո՛, բայց եթէ յաջողիմ գը-
րաւը շահեցնել տալ, խօստացուած պաշտօնը
պիտի ընդունիմ: Ահա՛ եզրակացութիւն մը որ
գործիս աղէկ կուգայ: Բայց գրա՛ւն ինչ բանի
վրայ է օ Ա՛ն ալ չգիտեմ օ

Այս տեսակ մարդիբը նախանձելի պաշ-
տօններ ունենալու են իրենց տոպրակին մէջ օ
Սկսայ այդ պաշտօնն երագելլ մեծ յաւակնու-
թիւններ ունեցայ օ Անշուշտ խոշոր ամսական
մը պիտի առնէի: Եւ ասիկա պիտի սկսէր ամի-
սէ մը: Յետո՞յ: ամէն բան ուզածիս պէս պի-
տի ըլլար: Այս մտածումներուն վրայ, պատ-
րաստ զգեստի մեծ վաճառատան մը առջեւ գր-
տայ ինքզինքս: Ուզեցի ցնցոտիներս հանել ու
վայելուչ զգեստ մը հագնիլ օ Բայց՝ պիտի կըր-
նայի՞ օ Ո՛չ, բանի որ աշխարհի մէջ ուրիշ բան
չունէի բայց եթէ մէկ մը իմ սղերլիննոց պանք-
նօ՞գ մը օ Կերթայի կուգայի վաճառատան առ-
ջև, առանց որոշում մը տալու: Վերջագէս ո-
րօշեցի: Վաճառատունէն ներս մտայ և հար-
ցո՛ցի թէ պարտքի փոխարէն թողուած կամ ա-

պսպրուած և յիտոյ շառնուած զգեստ կա՛րս
 Պաշտօնեան, որուն դիմեցի, ուրիշ պաշտօնեայ
 մը ցոյց տուաւ գլխով, առանց բառ մը ըսե-
 լու։ Երբ այդ պաշտօնէին բով հասայ, միենոյն
 նշանացի պատասխանն տաի և վերջապէս գացի
 երրորդ պաշտօնէի մը բով, որ ըսաւ. — Չայրօ
 կեանէ մը. կ'աղաչեմ։

Գործն աւարտելուն պէս անկիւն մը տարաւ
 զիս և թողուած զգեստ մը հանեց։ Հագայօ Բը-
 նաւ վրայիս չեկաւ։ Բայց նոր էր և ես ալ ըս-
 տիպողական պէտք ունէի։ Ուստի, գործիս գա-
 լու պէս ցոյց տուի և ըսի վեհերոտ. — Գործիս
 կուգայ, եթէ բանի մը օրսպասէք, որովհետեւ
 վրաս ստակ չունիմ։

Բարեմիտ մարդն ամբարտաւան ձև մը առաւ,
 — Ահա աք խօսքին չէի սպասեր, ըսաւ. կէ
 կարծէի թէ ձեզի պէս Միւսիւ մը հապարնոյ
 պանքօղներ ունենալու է վրան։

Բարկացայ ու պատասխանեցի. — Բարեկամս,
 ուրիշները պէտք չէ դատել միշտ իրենց հա-
 գուսաներէն։ Ձեր շնորհիւ, վրաս ստակ ունիմ
 վճարելիք, միայն չէի ուզեր շփոթուածիւն պատ-
 ճառել ձեզ խոշոր պանքօղի մը վրան ուզե-
 լով։ Թերևս չկրնայիք տալ։

Մօրդը բիշ մը մեղմացաւ. — Գէշ խօսք մի
 ընել չուղեցի, ըսաւ։ Կրնանք փոխել ի՛նչ պանք-
 օղ ալ ըլլայ վրանիդ։ Կրնանք, Միւսիւ, կրնանք

— Լա՛ւ, կարճ կապենք, պատասխանեցի
 պանքօղն երկնցնելով անոր։ Պաշտօնեան առաւ
 ժպտելով. — մին այն ժպտաներէն որք դէմքին
 շրջանը կընհն երկայնքէն, լայնքէն ու մէջէն խո-
 ոռ թանալով, ճիշդ ինչպէս կ'ընէ մանրախիճը,
 ծովուն երեսին վրայ։ Եւ յետոյ նայուածքը
 պանքօղին վրայ կանգ առնելուն պէս, ժպտը
 բարպաւ շրթունքներուն վրայ, որք զեփ դե-
 ցին կտրեցան, ինչպէս հալած մետաղի այն ագ-
 տիրը, որք կը գտնուին Ղեսուզի կողին վրայ, օ
 Տակաւին ժպտի ատանկ քարացում չէի տեսած։
 Բարեմիտ մարդը գետինը գամուած կեցած էր,
 պանքօղը ձեռքը. — Ի՛նչ է, ի՛նչ կայ պրոպ
 խանութպանը, որ մեզ նշմարեց։

— Բան մը չկայ, դիտել տուի, միայն թէ
 կ'սպասեմ որ պանքօղին վրան տրուի օ

— Է՛, ինչո՞ւ կեցեր ես, Գո՛տ։ Մտտուկը
 գնա՛ աւրէ։

— Աւրե՛մ, պատասխանեց Դօտ։ Ըսելը
 զիւրին է, Միւսիւ։ Հաճեցէք դուր ալ աչքե
 անընել պանքօղը։

Վարպետն ահնարկ մը ձրեց թուղթին վը-
 րայ եւ պերճաբոս բացագանչուածիւն մը արձա-
 կեց։ Յետոյ զգեստներու գէլերուն վրայ յար-
 ձակելով. իրարու ետեւէ վար առաւ, ինքնիրեն
 խօսելով. — Տարօրինակ միլիոնատէրի մը ատանկ
 խղճալի զգեստ ծախել։

Ա յուզումը գոպիւ ջանալով շարունակեց .
 — Դօտ խեղճ է ի՞նչ է : Սա՛ նայէ : Միլիոնա-
 տերները պիտի հեռացնէ վաճառատունէս : Չը
 կրցանք սովորեցնել սրտը միլիոնատեր մը որոշել
 ազբտտէ մը : Է՛՛՛, փնտրածս գտայ : Ա՛յազանմ
 Միւսիւ, հաճեցէք մեկդի նետել այդ զգեստը
 զոր սա ձախտուի տղան կ'ուզէր հագցնել ձեզի
 Արակը նետեցէք, Միւսիւ, կրակը : Ընոր՛՛ ըրէք
 սա գօսթիւմը փորձելու : Ո՛՛՛, Միւսիւ, ինչ աղ-
 ւոր եկաւ : Պարզ է, վայելուչ է, ճաշակուոր
 է : Դուքսի մը համար շինուած էր : Ե՛՛՛, ոչ,
 ոչ, օտար իշխանի մը համար շինուեցաւ : Կը
 ճանչնար անշուշտ, Միւսիւ, նորին Պայծառա-
 փայլ Բարձրութիւն հօսրօտարն Հալիֆաբաի (*) :
 Ո՛՛՛, ամէն ատեն շենք յաջողիւր մեր առաջնա-
 կարգ յաճախորդներուն զգեստ հաւնեցնելու :
 Տօփուտն հիանալի եկաւ, Միւսիւ : Հիմա բաճ-
 կոնակը նայինք : Օ՛՛՛, օ՛, կատարեալ : Պաւպօ՛՛
 նայեցէք, դուք ալ նայեցէք, Միւսիւ : Հիանա-
 լի, հիանալի՛. այս գործին սկսելէս ի վեր, տա-
 կաւին տեսած չէի չգեստ մը որ այժման ազար
 վայելի :

Գոհունակութիւնս յայանեցի : — Ըստ ու-

(*) Հալիֆաբա՛՛ քառասայի բաղաբ, Հօսրօ-
 տար՛՛ Ուլա՛՛ իշխաններուն տիրոջնաբ : Մարդը
 շուարբեր է, բերնին եկած ֆօլքրին թող կուտայ :

բախ եմ, երջանիկ եմ, Միւսիւ : Բայց պիտի
 տեսնէք թէ չափու վրայ ի՞նչ սրանչիլի գործեր
 կ'պատրաստենք : Չե՛՛զ պէս մեկըյմենի մը ո՛ր-
 չափ պիտի վայլէ չափի վրա կարուածը : Ըստ
 ըրէք, Դօտ : Գրիչ մը առէք ձեռքերնիդ : Ես
 ըսեմ դուք գրեցէք. — Սրունքի երկայնութիւն
 32 . . . կն. կն. օ :

Տակաւին ես խօսք մը չբսած, չափերս առ-
 նուած էին, երեկոյթի, առտտան, կէս օր-
 ուան կն : զգեստներու, բրտէնկօղներու, Սը-
 մօրինկներու, ֆրաքներու յանձնարարութիւննե-
 րն արձանագրուած : — Բայց, ըսի երբ ժա-
 մանակ թողուց խօսելու, շեմ կրնար այդ ամե-
 նըն յանձնարարել ձեզ եթէ պանքնօղիս վրան
 շտաք, կամ ժամանակ մը չսպասէք :

— Ժամանակ մը : Օ՛՛՛, ադ ի՞նչ խօսք է,
 Միւսիւ : Թողէք որ շատ տկար բառ մը ըսեմ,
 — յաւիտեան այո՛, Միւսիւ, յաւիտեան կ'սպա-
 սենք : Ահա պատշաճ խօսքը : Դօտ, շուտով
 Երարէ՛՛ ամենքն ալ : Թող ճէնդլմենին ապարան-
 քը տանին : առանց վայրկեան մը ուշացնելու :
 Ը՛՛՛ւտ, առէք Միւսիւին հասցէն և . . . :

— Ո՛՛՛, տունէն ելնելու վրայ եմ, ըսի :
 Ես անքած ատենս կը ձգեմ նոր հասցէս :

— Ըստ լաւ, Միւսիւ, ինչպէս որ կուզէք :
 Թոյլ տուէք որ ճամբան ցոյց տամ : Մեծ պա-
 տիւ կը համարիմ ինձ եթէ նորէն տեսնեմ ձեզ :

է՛, ընթերցող, հետեւանքը կը գուշակէք րնակաւարար սկսայ ինծի պէտք եղած բոլոր բաները գնել, պատընօդիս վրան ուզելով մէկն տեղ : Ութ օրէն , գեատեղուած էի Հանօվէ-Սքուէրի (հրապարակ) առաջնակարգ մէկ օրէլին մէջ : Իրիկուան ճաշս հոն կ'ընէի : բայց ցերեկուան ճաշի համար ամէն օր հաւատարմօրէն կ'երթայի Հարիսի խոնարհ ճաշարանն ուր առաջին ճաշս ըրած էի մէկ միլիան սգերլիննոց պատընօդիս ստուերովը : Սքանչելի ռէքլամ մը կ'ընէի իրեն աւսպէս : Լուր տարածուած էր ամենուրեք թէ այն խորհրդաւոր օտարականը, որ բաճկոնակին գրպանին մէջ մէկ միլիոն սգերլիննոց չեք մը ունէր, պաշտօնուն էր այդ ճաշարանին : ասիկա բաւական էր անշուք խառնութեւ, որուն տէրը մինչեւ այն ատեն օրն օրին կ'ապրէր, արժօտ ճաշարան մը եղաւ, յաճախորդներով խճողուած :

Կամայ ակամայ ստիպուեցայ ընդունիլ Հարիսի տուած դրամները, իբր փոխօ Գրպաններու սօկիով լեցուն :

Հարուստի պէս կեանք կ'անցընէի : Կը նստեաեստի թէ օր մը չէ ու մը քրտալը պիտի պայթէր, բայց ծովուն մէջն էի : Պէտք էր դուրս ելնել կամ խղճուիլ : Գիշերը, կացուլթեանս ողբերգական կողմը կ'երեւէր ինծի յստակ սպասունալից : Բուսն կը փսխէր օ բայց, արշա-

լոյսի առաջին շօղերուն, մղձաւանջը կ'անհետանար խենդ լոյսի մը անոյշ ճառագայթներուն աղջեւեւ շատ բնական էր ասիկա : Աշխարհի առաջին մայրաքաղաքին նշանաւոր դէմքերէն մին եղած էի : Անկարելի էր անգլիական կամ սկովտական կամ իրլանտական թերթ մը բանալ առանց գտնելու անէկ միլիոն սգերլիննոց չէք մը ունեցող մարդունց զոյս ընդարձակ ու մանրամասն տեղեկութիւններ : Անունս որ նախ Յովսէփիան լուրերդուն մէջ նետուած էր, յաջորդաբար անցաւ պնուական դասակարգերէն Գուբերու, Լարտերու պնուատոհմ իշխաններու և մինչեւ անգլիոյ առաջնակարգ պետական մարդոց անուններուն հետ խառնուելով : Եւ տակաւին ծայրն ենք ծրարոց : աս հա Քլեյն, անգլիոյ առաջին զաւեշտական թերթը, իր ընտրեալներուն մէջ ընդունեց զիս : ալ փոռքս կազմուած էր : Ծարարակարներ, այո՛, բայց գրեթէ յարգալից : Երբէք թշնամանող և կրնար երեւակայել մաքի վիճակն անծանօթ բարի տղու մը, որ աս հաս խօսք մը չի կրնար ըսել ու շարժում մը չի կրնար ընել : առանց շրջապատուելու տեղեկաբերներէ կամ լուսանկարներէ, որ դուրս չի կրնար ելնել առանց լսելու սա խօսքերը : «— Կուգայ՛ կոր, կուգայ՛ կոր : նա, նա : Ինքն է ք : անկարելի է դուրսը ճաշել, առանց գրացիներու ու շարուլթեան առարկայ ըլ-

լալու, և անկարելի է թաարոն երթալ առանց բողոք սրահին զիտակներուն առարկայ ըլլալու է՛՛՛՛, այո՛, օրնի բուն փառքի մէջ կը լողայի ճակատագիրս ա՛ս էր ։ Որովհետեւ խնամքով պահած էի զնցոտներս, երբևմն կը հագնէի զանոնք և կ'երթայի շնչին բաներ կը գնէի մէկ միչիոն սգելլիննոց պանքնօթով շանթօհարելու համար այն խեղճ պաշտօնեան որ գէշ ընդունելութիւն կ'ընէր ինծի ։ Բայց այս խաղը շուտ հինցաւ ։ Պատկերազարդ թերթերն այնքան ընտանի դարձուած էին դէմք, որ դուրս ելնելուս պէս բազմութիւնը կը շրջապատէր զիս ։ Եթէ խանութ մը երթայի, աէրն անմիջպէս կ'առաջարկէր խանութին եղածը չեղածը ապառիկ առլ ինծի, տակաւին ես պանքնօթս հանելու ժամանակ չսւնեցած ։

Որդիականին տասներորդ օրը պարտաւորութիւն սեպեցի երթալ մեր դեսպանն ողջունել ։ Խանդավառութեամբ ընդունեց զիս և այցելութիւնս ուշացուցած ըլլալուս համար յանդիմանեց, խնդրով ըսաւ թէ մէկ միջոց ունէի իր ներումն ստանալու, այսինքն իրիկունը քալ մասնակցիլ իր սեղանին հրաւիրեալներէն միոյն տեղ որ պատճառով մը պիտի չկրնար ներկայ գանուիլ ։ Ընդունեցի ։ Խասակցութեան ընթացքին մէջ հաճեցաւ յիշեցնել ինձ թէ հայրս ու ինք առենօր դպրոցակից ընկեր եղած էին ։ Յե-

տոյ դիրար դտած էին Եալի համալսարանին մէջ և միշտ պահած էին բարեկամական մտերիմ յարաբերութիւններ ։ Ի վերջոյ խնդրեց ինձմէ որ պարտով ժամերուս դեսպանատուն երթամ ։ Ես ալ չմերժեցի ։ յուսացածէս աւելի՛ն էր առեթէ քրիստոս պատահէր ։ Տիրընկալս կատարեալ կործանումէ մը փրկէր զիս թերևս, բայց ինչպէս ։ Չէի գիտեր ։ Անշուշտ միջոց մը պիտի գտներ ։ Հիմա շատ ուշ էր սիրտս իրեն բանալու համար, ինչպէս պիտի բանայի առաջին անգամ Լոնտոն գալուս ։ Ո՛չ, չէի կրնար վասնդել զիս Այնքան առաջ գացած էի որ ատանկ խոստովանութիւն մը չէի կրնար ընել նոր բարեկամի մը ։ Ծայրայեղ խնամք կը տանէի եկամուտէս, ըսել կ'ուզեմ ամասկաններէս աւելի ծախք չընել ։ Բնականաբար տակաւին չէի գիտեր թէ ամասկանս քանի՛ էր ։ Սակայն կրնայի ենթադրութիւն ընել ։ Գնահատման լուրջ հիմ մը չունէի՞ սա իրողութեան մէջ թէ գրաւը շահեցնելով, պիտի հրաւիրուէի պաշտօն մը ընտրել իմ հարուստ բարեկամներուս վաճառատան մէջ, ձեռնհասութիւնս — որուն վրայ տարակոյս չունիմ — ապացուցանելու վերապահութեամբ ։ Գըրաւը շահեցնելուս վատահ էի ։ Սա ամասկանին գործին նայինք ։ Ինծի կուգայ որ տարեկան 480 սգելլինին և 1000 սգելլինին մէջը պիտի ըլլայ ։ Ըսինք 480 սգելլին առաջին տարւոյն համար

և այսպէս տարուէ տարի մինչև 1000 սղերլինս
 Հիմակու հիմա առաջին տարեկանիս միայն ի-
 րաւունք ունիմ: Ամէն մարդ ստակ դրած էր
 տրամադրութեանս տակ, բայց սակամ նա պատ-
 րուակով մերժած էի միշտ, այնպէս որ ըրած
 փոխառութիւններս հասցիւ 240 սղերլինի գու-
 մար մը կը ներկայացնէին: 240 սղերլին ալ
 ծախքերուս ու գնումներուս համար, եղաւ 480
 սղերլին: Հաշիւ կընէի որ երկրորդ տարեկանս
 մինչև ամսոյն վերջը պիտի տանէր զիս, խնա-
 յողութեամբ և կանոնաւորութեամբ պարելով,
 ամառ լմնալուն, Միւսիւնները պիտի դառնային
 իրենց ձամբորդութենէն և ես պիտի կրնայի պաշ-
 տօնիս գլուխն անցնելով, մուրհակներ տալ պար-
 տապահանջներուս:

Տասնընթորս հոգինոց փառաւոր ճաշ մը տրեւ-
 ցաւ դեպանատան մէջ: Ներկայ էին Դուքս և
 Դքսուհի Հօգրիվէյձ և իրենց աղջիկը: Լէտի
 կրէյս Էլէօսօս, կոմս և կոմսուհի Պէլքօրթ,
 Գերկոմս Պոմմարչէ, Լորտ եւ Լէտի Բրըսօմ,
 բանի մը երկսեռ անտիտղոս անձեր, զեպանը,
 կինը, աղջիկը, եւ ասոր բարեկամուհին Միս (օ-
 ռիորդ) Բոթթիա լանկամ, որ բանի մը օրէ ի
 վեր հիւր էր զեպանատունը: Իրարմէ դոճ մը-
 նացինք ամերբս ալ: Եկնոցի պէտք չկար ասի-
 կա տեսնելու համար: Ուրիշ հրաւիրեալ մ'ալ
 կար, ամբրիկացի մը: Բայց չաճապարենք: Կե-

ցէք որ տեղն ի տեղօքը պատմեմ: Տակաւին
 սայտին էինք եւ կ'սպասէինք որ ամէն հիւրերը
 հասարբուին, երբ սա անունը ծանուցուեցաւ:

— Մտքը Լոյս Հասդինկս:
 Բարի եկաքի առաջին խօսքերը փոխանակուե-
 լէ ետք, Հասդինկս նշմարեց զիս եւ շիտակբո-
 վըս եկաւ ժպտելով ու ձեռքերը մտերմօրէն եր-
 կնցուցած: Յետոյ, ձեռքս սեղմելու ատեն,
 յանկարծ կեցաւ: — Ներողութիւն, Միւսիւն,
 ըսաւ շիտութեամբ, կը կարծէի թէ պիտի
 ճանչնամ ձեզ:

— Ա՛հ, իրօք ալ ճանչցաք, վաղեմի ընկերոս:
 — Դուք էք հա՞ն կարելի՞ բան է: Բայց դուք,
 — Պանքնօզ ունեցող մարդն եմ, պիտի ը-
 սէիք: այո՛, այո՛, նոյն ինքն եմ: Օհ, կրնաք
 մականունս տալ: Մի՛ վստնաք, վարժուած եմ
 ես:

— Ինչ սիրուն անակնկալ: Մէկ կամ երկու
 անգամ կարդացի ձեր անունը, բայց չէի կար-
 ծեր որ իմ վաղեմի բարեկամ Հէնի Ատամն
 էք: Աեց ամիս չընիր որ տակաւին պաշտօնեայ
 էիք Պէլք Հօրքինս պանքային մէջ, ի Սան Ֆր-
 րանչիսքօ: Հիմա Լոնտօն էք, միլիոնատէր ե-
 ղած, տիեզերական դէմք մը դարձած: Հն-
 զա՞ր եւ մէկ գիշերներու պատմութիւններն
 են որ տեղի կունենան: Խելքս չի հասնիր, վա-
 ղեմի բարեկամս: աչքերուս չեմ հաստար:

—Ը՛յտ, որչափ ալ բլլայ, ինձմէ աւելի չէք կ'ուար գարմանալ իմին ալ հաստալ՝ չի գար

—Ինչ գարմանալի բան է. ճիշդ երեք ամիս առաջ Գապէրն տէ Մին էինք միասին.

—Ո՛հ, Հօդ-Նիէս պանդոկն էինք.

—Հա՛, իրաւունք ունիք, հոն էինք. աւտըւան Չին եկանք, քողէդ մը կերանք եւ գասաթ մը խահուէ խմեցինք. վեց ժամ շարունակ հաշիւներու եւ թիւերու վրայ աշխատելով վայն ի վրանիս գալէ ետք. Կը յիշեմ որ ամէն բան ըրի համոզելու համար ձեզ որ մինչեւ լոնտոն ընկերանք ինձի. արձակուրդ խոստացայ, բոլոր ծախքերը վճարել յանձն տուի, բայց չկրցայ համոզել ձեզ. Կըսէիք թէ պիտի չի յաջողէի, թէ չէիք ուզեր ձեռքերնուդ գործը կորսնցնել. թէ զժուարութիւն կար դառնալու համար. Եւ ահա հոս էք. Ինչ գարմանալի բան. պատմեցէք նախիմ ինտո՛ր եղաւ :

—Օ՛հ, պարզ գէպք մը. Մնաց որ երկուր պատմութիւն է. վեպ մը, գրեթէ երազ մը. կը պատմեմ ձեզի, բայց ոչ հիմա.

—Ե՛րբ.

—Ամսուն վերջը.

—Դեռ 15 որ պիտի սպասե՛նք. 8 օրէն չԸԱՐ.

—Կարելի չէ, սիրելիս : Բայց ձեր գործերը ի՞նչ ջուրի վրայ են :

Այս խօսքերուն վրայ, մարդուն զուարթութիւնն ու ոգեւորութիւնը մարեցան եւ հաստ չելով պատասխանեց. —Օ՛հ, դուք շատ լաւ գուշակած էիք օրաւ չէի : Ինչ և է, չի խօսինք ա՛յ ասոր վրայ :

—Ընդհակառակն, խօսինք. Կայ իրիկուն իմ օդէլս եկեք եւ ամէն բան պատմեցէք ինձի :

—Իրա՛ն կ'ուզէք որ պատմեմ օ

Աչքերը լեցան : —Կ'ուզեմ ձեր ամբողջ պատմութիւնը գիտնալ.

—Ո՛հ, որչափ երախտապարտեմ ձեզ, Գիտնայիք թէ ինչ ուրախութիւն է ինձ համար հանգիպիլ բարեկամի մը, որ ահաւին կը հետաքրքրուի իմ գործերուս, իմ անձիս :

Չեղքս ուժով սեղմեց եւ զուարթ դէմք մը առաւ մինչև ճաշի ժամանակ, որ տեղի շունեցաւ : Եւ ինչ որ պիտի պատահէր, պատահեցաւ : Նախաթոռութեան վրայ համաձայնութիւն չի գոյացաւ ու ճաշը տեղի շունեցաւ. Անգլիացիք, —ամէն մարդ դիտէ աս— միշտ իրենց տունը փորերնին կը կշտացնեն ուրիշ տե՛ր ճաշի երթալէ առաջ : Բայց սարական մը, որ նախապէս չգիտեր, ծուղակը կիյնայ ինչպէս սա բարի Հասդինկսը, որ ծով լեռնով եկած էր օրայ սկիզբէն պատմեմ. ամենքս ալ թէ

Թեևի տուինք և մեր պշտիկ Թափորը ճաշար-
 րահ գնաց: Հոն սկսան պտուարութիւնները:
 Հոյսիվէյճի Գուբար սեղանին մէջտեղ նստիլ
 կուպեր իբր ներկայացուցիչ վեհապետի մը,
 մինչ մեր դեսպանն ալ ազգ մը կը ներկայացը-
 նէր: Իսկ ես յայտարարեցի թէ ամենեկն չեմ
 հրաժարի իրաւունքէս: Չէ՞ որ լրագիրներուն
 մէջ ազնուատոհմ իշխաններէն անմիջապէս ետք
 իմ անունս կուգար: Ծնունդս երեսիս զարկին
 ու ըսին թէ իմ Գերդաստանիս ծագումը շատ
 հին չէ: Աղւոր փաստ. այդ փաստն իրենց
 դարձուցի եւ ըսի թէ ես ուղղակի գիծով սերած
 եմ Ադամէն, որուն անունը կը կրեմ. մինչ
 Գուբար կողմնակի ճիւղին կը պատկանի. Սոյն
 վիճաբանութեան արդիւնքը սա եղաւ որ թա-
 փորին գլուխը դէպի սալոն դարձուցինք ուրի-
 կոյն թեթեւ ճաշ մը հրամցուեցաւ մեզի որուն
 շուրջը շարուեցանք ուզածձուս պէս. Հոն, ար-
 դարեւ նախաթոռութեան պաշտամունքը նուազ
 բուն է: Ճաշն աւարտելէն եւ գովացուցիչ լմ-
 պելիները խմուելէն ետք, խաղի նստանք, մէկ
 քառքին 5 բենայի, անգլիացիք լոկ զբօսանքի
 համար չեն խաղար երկէք: Երեկոյթն սքանչե-
 լի եղաւ, գէթ երկու հոգիի, այն է Միս Բոր-
 թիա Լանկամի եւ իր պաշտօնդիւ համար. Չիս
 այնքան կապեց կախարդեց այդ աղջիկն որ ու-
 չազրութիւն չըրի խաղին. Խաղակիցս ալ այնպէս.

Բարթիւն լմեցած էր արդէն ու մենք նշմարած
 իսկ չէինք: Երջանիկ էինք: Մնացածը որին
 հոր. Այո՛, համարձակեցայ բսել իրեն թէ կը
 սիրեմ. իսկ ան, է՛հ, ան կարմրեցաւ մինչև
 աղւոր մազերուն ծայրն ու սա խօսքն ըսաւ.
 — Օհ, այո, երեկոյթն անմասն էր: խաղին ան-
 մէն ձեռքին՝ յետ գրութեան մը կաւելցնէի և
 ան ալ կը պատասխանէր: Մնաց որ խիղճս հան-
 դարաւ էր. Իրեն ըսի թէ աշխարհի մէջ ուրիշ
 բան չունէի բայց միայն մէկ միլիոն սղերլիննոց
 պանքոթը որուն խօսքն այն աի իմացած էր:
 Բորդիան վերջնապէս իմ չէ՞ր մի: Ուստի գոր-
 ծը սկիզբէն մինչև վերջը պատմեցի: Ան ատեն
 խնդալէն մարեցաւ, որուն պատճառը ետքը մի-
 այն հասկցայ: Ես ալ ետքը կը պատմեմ ձեզի:
 Օրիորդը կը խնդար ու կը խնդար, այնպէս որ
 ստիպուեցայ ժամանակ առ ժամանակ կենալ: Աս
 նունկ խնդալ տեսած չէի, տարօրինակ չէ՞ որ
 ուրիշի մը զժախտութիւնն յաճախ զուարթու-
 թիւն կը գրգռէ: ասոր հետ մեկտեղ, ալ աւելի
 սիրեցի պայն, սա մտածուով թէ կրնայի այդ-
 չափ զուարթ կնոջ մը պէտք ունենալ: Չմտցայ
 նաեւ ըսելու թէ տակաւին երկու տարի սպասել
 պէտք պիտի ըլլար ամուսնանալու համար, մին-
 չեւ որ բոլոր պարտքերս վճարէի: Անիկա կը խն-
 դար միշտ: — Սիրելի Բորդիա, ըսի. պիտի հա-
 ճի՞ք հետս գալ այն օրն երբ ներկայանամ այդ

Միւսիւններուն օրհաս մը վարանելէ ետք ըսաւ .
 — Եթէ իմ ներկայութի նս կրնայ սիրտ տալ
 ձեզ , շատ լաւ օրայց աղէկ կըլլայ իմ գալստ .
 Կուգամ , կուգամ , պոռաց յետոյ գեղեցիկ ու
 ազնիւ խանրավառու թեամբ : Երջանիկ պիտի ըլ-
 լամ խորհելով թէ ձեր նեցուկն եմ :

— Նեցուկ , ի՞նչ կըսէք . իմ յաղթանակս
 պիտի սպասովէք : Երբ դուք , որ այնքան սիրուն
 ու այնքան գեղեցիկ էք , իմ բոլս գտնուէք , կը
 կարծէք թէ երկու բարի Միւսիւնները սիրտ ու-
 նենան մերժելու :

— Հասկցանք : Փողաբուշին մէկն էք դուք ,
 ըսաւ Բորդիա երեսը վարդադոյն և անուշ ժպիտ
 մը գեղեցիկ աչքերուն խորը : Ձեր ըսածներուն
 մէջ ճշմարիտ խօսք չկայ , բայց նորէն պիտի ըն-
 հերանամ ձեզի , թերևս այն ատեն պիտի հաս-
 կնաք թէ ամեն մարդ ձեր աչքով չի տեսնուի :

Այ կրնայի՞ տարակուսիլ , ո՞չ : Օ՞րէլ երթա-
 լուս , կարծես ամպերու մէջ էի և բառ մը չէի
 լսեր : Հասդինկսի պատմածներէն : Յարկարածի-
 նըս մտնելուս պէս ցուրտ իրականութիւնը յի-
 շեցուց ինծի , սենեկիս պերճաշուք կահաւորման
 առջև իր հիացիկ ձիշի , ո՞ր : — Աւրկեան մը թո-
 զուցէք որ սքանչանամ , սիրելի բարեկամս , ըս-
 տաւ ինձ օտարուս : Ի՞նչ պերճանք :
 Ահա , սիրելի Հենրիտ , ձեր ձոխութեան և փար-
 թամուութեան ապօքոյցը : Իսկ է՞ս , կործանեցայ :

Կործանուամ : Այս խօսքը սարսուռ պատճառեց
 ինծի : Բարբոսովին արթնցայ երազէս և Անդուն-
 դըն իմ ոտքերուս տակ ալ էր : Պարտքերու մէջ
 կորսուած , առանց մէկ փարս ունենալու , ձեռ-
 քիս մէջ բռնած էի սիրուն ու ամբիժ աղջկան
 մը երջանկութիւնը կամ դժբախտութիւնը , և
 այդ աղջկան ուրիշ բան չունէի տալիք բայց ե-
 թէ առեզձուտմալին պաշտօն մը , գոր թերևս
 չկրնայի ալ ստանալ : — Հէնրի , ձեր օրական
 եկամուտներուն աւելցուրը :

— Չգնեք օրական եկամուտներն ու սա տար
 պինին խմենք ու կազգուրիչ կերակուրն ուտենք ,
 անօթի չէք , նստեցէ՛ք :

— Շնորհակալ եմ , անօթի չեմ : Գանի մը
 օրէ ի վեր ամենեկն ախորժակ չաւնիմ : Բայց այս
 իրիկուն կ'ուղեմ գինովնալ Օ՞ն :

— Ես ալ ձեզի հետ եմ , պատրաստ էք , յու-
 առջ : Հիմա պատմութիւննիդ ըրէք նայիմ : Ես
 գաւաթները կը լեցնեմ :

— Պատմութիւնս ընե՛լ , ի՞նչ , նորէ՞ն :

— Նորէ՛ն , ի՞նչ ըսել կուզէք :

— Տէր սղորմեա : Ար հարցնեմ ձեզի թէ կ'ու-
 գէք որ անգամ մ'ալ կրկնեմ պատմութիւնս :

— Բայց ե՛րբ ըրիք որ : Գինովցա՞ք ինչ եղաք :

— Ահ , Հէնրի , հետս կիյնաք : Միթէ իմ
 պատմութիւնս մանրամասնօրէն չըրի՞ երբ դեռ
 պանաւառնէն հոս եկանք :

— Հաւատացէք որ բառ մը չիմացար
 — Բայց նայեցէք ո՞վ է եղեր գրնովը: Դետս
 պանատունն ի՞նչ խմեցիք:
 — Ես դետպանատան մէջ աշխարհի ամենէն
 սիրուն աղջիկը գրաւեցի:

Այս խօսքերուն վրայ բարեկամս ոտք ելաւ,
 ձեռքս սեղմեց «գինով», լսելուն համար և հաս-
 կցաւ թէ ինչո՞ւ իր պատմութենէն բառ մը ի-
 մացած չէի մեր վերադարձին ստեն: Յետոյ
 նստաւ ու համբերութեամբ պատմեց: Ամփոփու-
 մը սա էր. — Անգլիա եկած էր ծախելու հա-
 մար Կուլտ Էնտ Քլըրի Էքսզէնչըն, ի բաժնե-
 թուղթերը, ի հաշիւ պայմանադիրներուն և ի
 փոխարէն 40,000 սղիբլինի: Աշխատած էր,
 ամէն միջոց գործադրած էր, ամէն դուռ զար-
 կած էր և, մէկ խօսքով, ունէցածը ծախսած
 էր ու չէր կրցած գանձել իր փնտրած զրամա-
 տերը: Ամտուն վերջը ա՛յլ տտինն անցած պիտի
 ըլլար: Կարճ ըսելով կործանանք էր: — Դու՛ք
 միայն կրնաք փրկել զիս, բարեկամս, ըսաւ իբր
 եղբակցացութիւն: Նոյն իսկ դուք այն միակ
 մարդն էք որ կարենակ ապաստել զիս: Պիտի ա-
 դատէք: չէ՞:

— Խօսեցէք թէ ի՞նչ պէս.
 — 40 հազար սղեւլին տուէք ինձ. նաեւ
 Սան Ֆրանչիսքո երթալու ծախքս ու վար զրէք
 բաժնեթուղթերը. Պիտի չի մերժէք: Տէ՛:

Իրաւ որ անձկութեան մէջ էի. բիչ Տեաց
 պիտի ըսէի. — «Լո՛յա, ես փարա չունիմ ու
 պարտքի մէջ կը լոյսամ»: Յանկարծ լուսաւոր
 գաղափար մը անցաւ մտքես, փայլակի պէս ա-
 րագ: Ազակս ձեռքս առի, գրամատերի մը պէս
 պալ ու ինքնավստահ. — Պիտի փրկեմ ձեզ,
 Լո՛յա. ըսի գործի մարդու մը հանգարտութեամբ:

— Արեմն փրկուած եմ արդէն, պոռայ
 բարեկամս: Աստուած միշտ պաշտպանէ ձեզ: Եւ
 եթէ կրնամ, . .

— Թողէք որ աւարտեմ, Լոյա, պիտի ապա-
 տեմ ձեզ, այո՛, բայց ոչ ձեր ուղած կերպով:
 Շիտակը, արդարութիւն չէ որ այնքան տառա-
 պանքներ, այնքան փտանգներ, այնքան աշխա-
 տութիւն անխարձ մտան: Ես հանքային արժե-
 թուղթեր գնող մը չեմ, լոնտոնի պէս կարեւոր
 կեդրոնի մը մէջ կրնամ իմ զբոսագլուխս դի-
 րութեամբ գործածել: Արդէն ամէն օրուան ըզ-
 բաղուսա սա է, Բայց տեսէք թէ ի՞նչ պիտի ը-
 նեմ: Չէր հանքը մտէն կը ճանչնամ և անոր
 արժէքը դիտեմ: Ուստի կրնամ երաշխաւոր ըլ-
 լալ: Տասնըհինգ օրուան մէջ 120,000 սղեւլի-
 նի կը ծախէք այդ թուղթերը, իմ անունս ա-
 լով իբր երաշխաւորութիւն: Մէջերնիս կը բա-
 նենք շահը:

Ա՛հ, եթէ տեսնէիք թէ բարեկամս ինտոր ը-
 կաւ ցատկրտել ուրախութենէն: Յետոյ պա-

տախտանեց հանդարտ ու երջանիկ. — Կարածէք
 զիս, հա՛, ձեր անունը տալ իբր երաշխաւորու-
 թիւն: Ի՞նչ ուրախութիւն: Օհ, բարեկամս, ա-
 դաշններու երաժի մը պէս մեր գլխուն պիտի
 թափին Լոնտոնի մեծահարուստները: Իրարու
 հետ պիտի ծեծկուին բաժնեթուղթերու տըր-
 ցակներ տոնելու համար մեզմէ: Ահա նպատա-
 կիս հասայ, այո՛, առ յաւետ հասայ Նպատա-
 կիս: Երբեք պիտի չմտնամ ձեր բարիքը, եր-
 բէք, մինչև կենացս վերջը:

Քսանճորս ժամ չբշած, ամբողջ Լոնտոն ե-
 ոռուչեղումի մէջ էր: Այ՛ ուրիշ բան չունէի ը-
 նելիք, բայց եթէ օգէլը կենալ ու եկող այցե-
 լուներուն ըսել: — Այո՛, արածուած է, իբր
 երաշխաւորութիւն իմ անունս գործածելու ըսած
 հանքը զիտեմ ու մարդն ալ կը ճանչնամ: Մար-
 դուն նկարագիրն ամէն կասկածէ վեր է, և
 այդ հանքը ուզուած գինէն աւելի կարժէ:

Իրիկուններս Քորդիայի հետ կանցնէի դեսպա-
 նատան մէջ. անակնկալ մը ընելու համար, այս
 հանքին գործը պահեցի իրմէ. մեր խօսակցու-
 թիւնները միշտ մեր սիրոյն ու մեր խորհուրդ-
 ներուն, ծրագիրներուն վրայ կը դառնային: Ի-
 բրաւ. շատ սիրուն բան էր շահագրգռութիւնը
 զոր դեսպանուհին ու աղջիկը կուտային մեր
 պատիկ գործին, և այն հիանալի դարձուածք-
 ները զոր կը գտնէին մեր գլուխ — գլխի տե-

տակցութիւնները չընդմիջելու և գործը դեսպա-
 նին չիմացնելու համար:

Երբ վերջապէս ամիսը լրացաւ, Լոնտոն էնտ
 Քսանճորի Պէտքի մէջ մէկ միլիոն տոլար ունէի:
 Հասցինկս ալ նմանապէս:

Հագուած չբուած, ելայ Քորդէնդ Բլէյս
 գացի, և տունին երեւոյթէն հասկցայ թէ երկու
 Միւսիւնները եկած էին: Ըստով դեսպանատուն
 դարձայ, սիրեցեալ գանձս աննելու համար:

Ճամբան, պաշտօնիս խօսքն ըրիսք: — Մերե-
 լի բարեկամուհին, ըսի, ի՞նչու որ ոճիլը մըն է
 երկը հապար ագեթիլինի թոշակէս մէկ բէնս
 պակսեցնել, քանի այ ձեզի պէն ազուր ընկե-
 րուհի մը ունիմ: Մի՛ վախնար: Ատաահութիւն
 ունեցէք իմ վրաս: Ամէն բան աղէկ պիտի վեր-
 ջանայ. կը տեսնէք —:

Բայց որովհետեւ տունին մտեցանք, հարկե-
 դաւ նորէն սիրտ տալ անոր: Միշտ կըսէր ինձի.
 — Կաղաչեմ, աւելի չուզենք. կրնայ ըլլալ որ
 ամենեւին ձեռքերնիս բան մը չանցնի. ան ա-
 տեն ի՞նչ պիտի ըլլանք, ի՞նչ պիտի ընենք ապ-
 րուստնիս շահելու համար —

Նոյն պերճաշուք սպասաւորն էր որ այս ան-
 գամ ալ ներս տարաւ մեզ: Երկու յարգելի Միւ-
 սիւնները նստած էին. քիչ մը շարժացան կարծես
 այս գեղանի աղջկան հետ տեսնելով զիս:

— Անպարկեշտ բան չի կայ միւսիւններ, ըսի:

Օրիորդն իմ նշանածս է, և ապագայ ընկե-
րուհիս օ

Բորգիան ներկայացուցի իրենց և զիրենք ալ
Բորգիայի օ Առունին տուած ատենս կարմացան,
խորհելով թէ Տարեցոյոյի մը մէջէն դասած ըլ-
լալու եմ օ բարեսիրաբար նստեցուցին մեզ,
կրցածնին ընելով Բորգիայի համագաւթեան
համար օ

Այն ատեն ըսի իրենց օ Միւսիւններ, պատ-
րաստ եմ հաշիւս տալու օ

— Խիստ լաւ, պատասխանեց ճէնդլմէնը Ը-
սել է հիմա ես ու Աբէլ եղբայրս պիտի կրնանք
որոշել թէ մենէ ո՞վ շահեցաւ գրաւը, Եթէ ես
եմ, ուզած պաշտօննիդ պիտի տամ օ Մէկ մի-
լիոն սգերլիննոց պանքնօդը բովերնիդ է օ

— Աւասիկ, Միւսիւն, ըսի և պանքնօդն ի-
րեն տուի օ — Շահեցայ, պրտաց, ընտանեբար
զտրնելով Աբէլի ուսին, է՛, եղբայր, ի՞նչ կըսես օ

— Ի՞նչ ըսեմ, 20,000 սգերլինի գրաւս կիր-
անցուցի, Երբէք չէի կարծեր օ

— Դեռ ըսելիք ունիմ ձեզի, Միւսիւններ, կը
հաճի՞ր ուրիշ ունկնդրութիւն մըն ալ շնորհել
ինձ, որպէս զի մէկ ամսուան մէջ բրածնեթս
պատմեմ ձեզ, կարծէ մտիկ ընել, Հիմակու հի-
մա հաճեցէք սա ծրարս բննել օ

— Աս ի՞նչ է, կարելի՞ բան չէ, քսած հազար
սգերլինի Պանքայի աւանդագիրը մը, ասիկա

ձե՞րն է օ

— Հապա որի՞նք պիտի ըլլայ, ես ինքս շա-
հած եմ գայն 30 օրուան մէջ, շնորհիւ այն
փոխատուութեան գոր հաճեցի՞ք ընել ինձի օ
Պանքնօդիս վրան ուղելով, շատ բաներ գնեցի,
ծախեցի և շահեր ըրի օ

— Զարմանալի, անհաւատալի օ
— Ճամարտութիւնն ա՛ս է, հաւատացէ՛ք օ
Զարմանալու կարգն հիմա Բորգիային եկաւ օ

— Հէնրի, այս ստակները բու՛կդ են, ուրե՞մ
խաբեցիր զիս օ

— Է՛հ, այո, սիրեցիալ բարեկամու հիս, բայց
պիտի հաճիք ներել ինձ օ

— Այդքան ապահով մի ըլլաք, պատասխա-
նեց յօքըք սանկ բի՛ւ մը պոսանելով, ինչո՞ւ ինձ-
մէ պահեցիր օ

— Օհ, հաճեցէք ներել, Բորգիա, կաղա-
չեմ, պարզ կատակ մ էր, Եկէք երթանք, Ե-
թէ կուզէք օ

— Դեռ ո՞չ, ըսաւ ճէնդլմէնը և կեցուց զիս օ
կարծեմ թէ պաշտան մը պիտի տայի ձեզ օ

— Հաղարջնորհակուլութիւն, Միւսիւն օ Ան-
հունապէս երախտապարտ եմ ձեզ, Պաշտանի
պէտք չունիմ այլևս օ

— Բայց տրամադրելի պաշտօններուս ամենէն
աղւորը պիտի տամ ձեզի օ

— Նորէն ի սրտէ շնորհակալ եմ ատոր հա-

ժար ալ Բայց պէտք չունիմ, Տիրորք, ալ պէտք չունիմ:

— Էների՛, կը շփոթեցնէք զիս. գէտք եղածին շափ շնորհակալ չէք ըլլար ա՛յնքան բարի, ա՛յնքան սիրուն այս Միւսիւններունօ Ես կրնամ՝ ձեր տեղը շնորհակալութիւն յատնել:

— Տարակոյս չիկայ, սիրելի Բորգիաս. անշուշտ զուք աւելի լաւ պիտի բնէք:

Բորգիա Միւսիւն թով վազեց, անոր ծունկերուն վրայ նստաւ, և թէք վզին նետելով ողջագօսից զայն: Ան առան երկու Միւսիւններն սկսան բահ բահ խնդալ:

Կրնաք երեւակայել թէ շուարած, գրեթէ բարացած ձեացեր էի: Բայց Բորգիա պոռաց. — Հայրի՛կ, ըսաւ թէ իրեն յարմար պաշտօն մը չունիք: Ատիկա ծանր եկաւ ինծի:

— Բայց սիրեցեալ բարեկամու ճիս, Միւսիւն ձեր հայրի՛կն է եղեր:

— Այո՛, այո՛, իմ սիրեցեալ հայրիկս է: Հիմա կը հասկնաք, չէ՛, խնդարներուս պատճառը, երբ, առանց ընտանիքս ձանձալու, դեսպանատան մէջ ինձ պատմեցիք թէ ի՛նչ շփոթութիւններ աւ մտահոգութիւններ պատճառած էր ձեզ սիրեցեալ հայրիկիս և Աբէլ հօրեղբորս գրուել:

Գործը կարճ կապելով, ուղղակի նպատակիս գիմեցի. — Յոյժ սիրեցեալ աէ՛ր, թող տուէք որ

խօսքս շարունակեմ, բոյս դուք ձեր տրամադրութեան տակ ունիք պաշտօն մը, զոր պատիւ ունիմ խնդրելու:

— Ընէ՛ք, ի՛նչ պաշտօն:

— Փետայի պաշտօնը:

— Հատ լաւ, բայց եթէ տակաւին այդպիսի պաշտօն մը չէք կատարած, կրնաք պէտք եղած տեղեկութիւնները տալ ձեր մասին, և այս կերպ գով. . .

— Օ՛հ, կ'աղաչեմ, առանց պայմանի ընդունեցէք զիս: 30 կամ 40 տարի փորձեցէք զիս և եթէ. . .

— Աղէ՛կ, աղէ՛կ, ալ ուրիշ բան չենք ուղեր ձեռէ: Առէ՛ք մեր աղջիկն ու երջանիկ եղիք:

Թէ ի՛նչ զգացի այս պահուն, չեմ կրնար բառերով բացատրել ձեզ: Դուք ինքնին երեւակայեցէք. Եւ երբ լնտանցիք, երկու երեք օր ետք, մանրամասնութեամբ իմացան միաձեռայ ոգիս սականիս պատմութիւնը. որ ահա վերջոցած էր, կրնաք երեւակայել թէ որքա՛ն խօտեցան մեր վրայ:

Բորգիայի հայրն Անգլիոյ Պանքայիս զրկեց բարեբար սւ երջանկաբեր պտիքնոգր, զոր պանքան ընէց, բանի որ այլ ևս բանի մը չէր ծառայեր, փոխարէնը մեր հաշտութեացին անցած ըլլալով:

Անգլիոյ պանքան նոյն պանգնոգի թուղթն իրր նուէր տուաւ Բորգիայի հայրիկին, որ մեր

ամուսնութեան օրը մեզ բնծայեց: Անկէ ի վեր
 մեր տան ամենէն նուիրական տեղը կախուած է
 տն, շրջանակի մէջ առնուած: Այդ պանքնոգին
 կը պարտիմ Բորգիաս: Եթէ ան չլլար, քհա-
 պանտտուն պիտի չերթայի և հաւանաբար եր-
 բէք պիտի չհանդիպէի անոր: Այդ պանքնոգը
 ցոյց տալով կըսէի միշտ. — Այո՛, ահա մէկ մի-
 լինն սքեթլիննոց պանքնոգս, որ մէկ անգամ
 ծառայեց ինծի, եւ ան ալ, տասն անգամ ա-
 ւելի արժող գնում մը կատարելու համար:

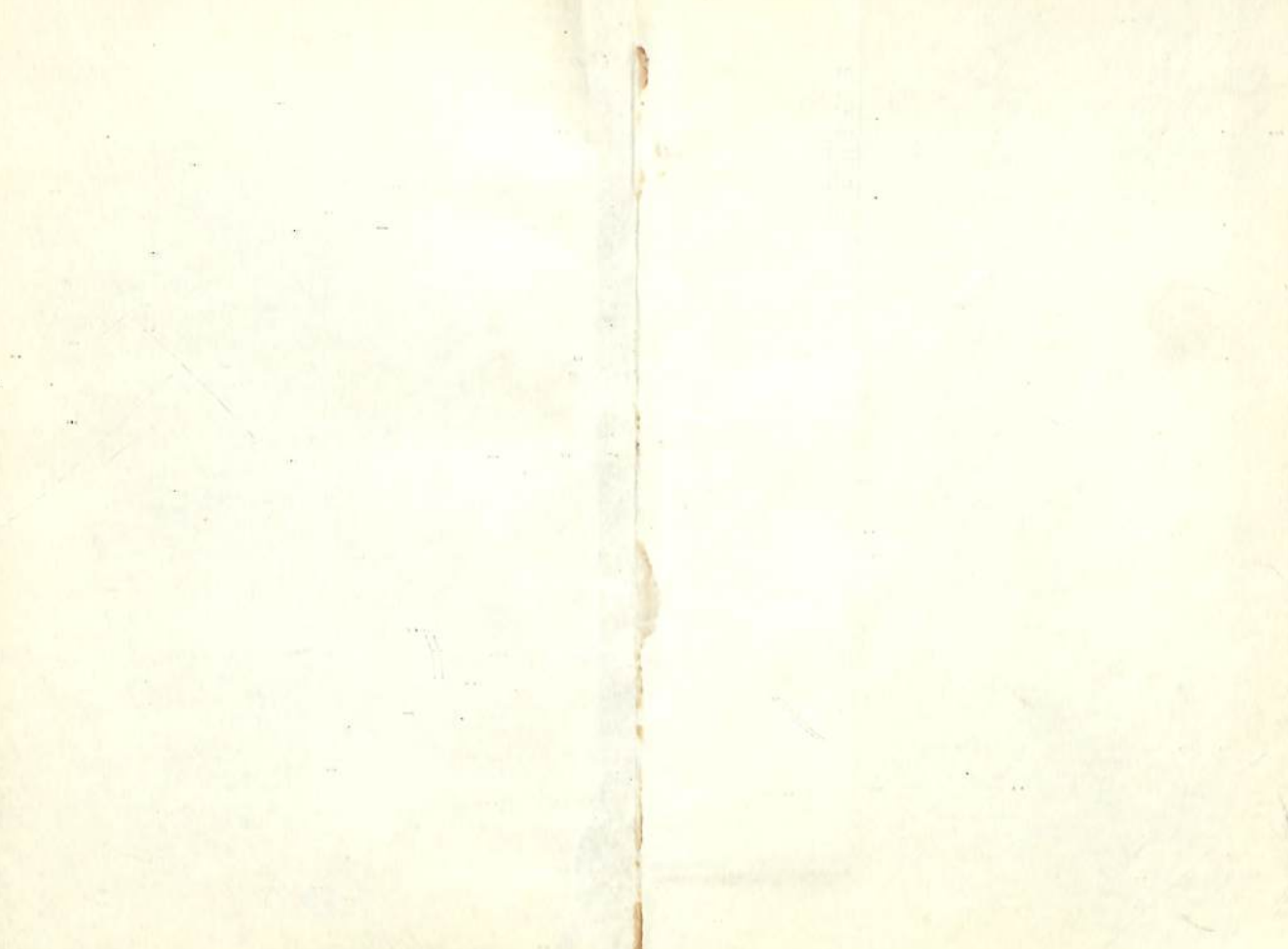
ԱԵՐԶ

Ա Ձ Դ

Որոշած ենք ամեն 15 օրը անգամ մը
տարակեր ասոր պէս Տետարբքաշարժ վեպիկ
կամ 40 էջերէ բաղկացած, յետոյս ըլլա
պէտք եղած քաջայերու թիւնը պիտի գտնեն
Թերցող Տասարակութեան կողմէ:

Գին 40 սանդիմ կամ 60 փարս ող

— 0 —

H. 10. 63

No 5636